

10 juli 2023

ING Economic Focus

Consumentenenquête: de schok is nog niet uitgewerkt

De economie heeft de afgelopen maanden en jaren vanuit economisch oogpunt aanzienlijke turbulentie doorgemaakt. Een opeenvolging van crisissen heeft geleid tot buitengewone economische gebeurtenissen, waaronder een sterke inkrimping tijdens de lockdowns, een sterk herstel nadien, aanzienlijke verstoringen van de bevoorradingsketens, een energiecrisis, een inflatieschok en een plotse en snelle stijging van de rentevoeten. In het licht hiervan vonden we het interessant om de Belgen te vragen hoe ze de huidige situatie ervaren en welke impact de huidige gebeurtenissen hebben op hun gedrag. We wilden ook weten hoe ze de huidige situatie vergelijken met die van vijf jaar geleden en hoe ze zich de toekomst over vijf jaar voorstellen. Het doel was om te begrijpen in hoeverre de huidige situatie als uitzonderlijk wordt ervaren - of niet - en wat het 'nieuwe normaal' zou zijn voor de Belgen. Dit zijn de conclusies op basis van onze 'Consumentenenquête', uitgevoerd door Ipsos, bij een representatieve steekproef van 1.000 Belgen eind juni 2023.

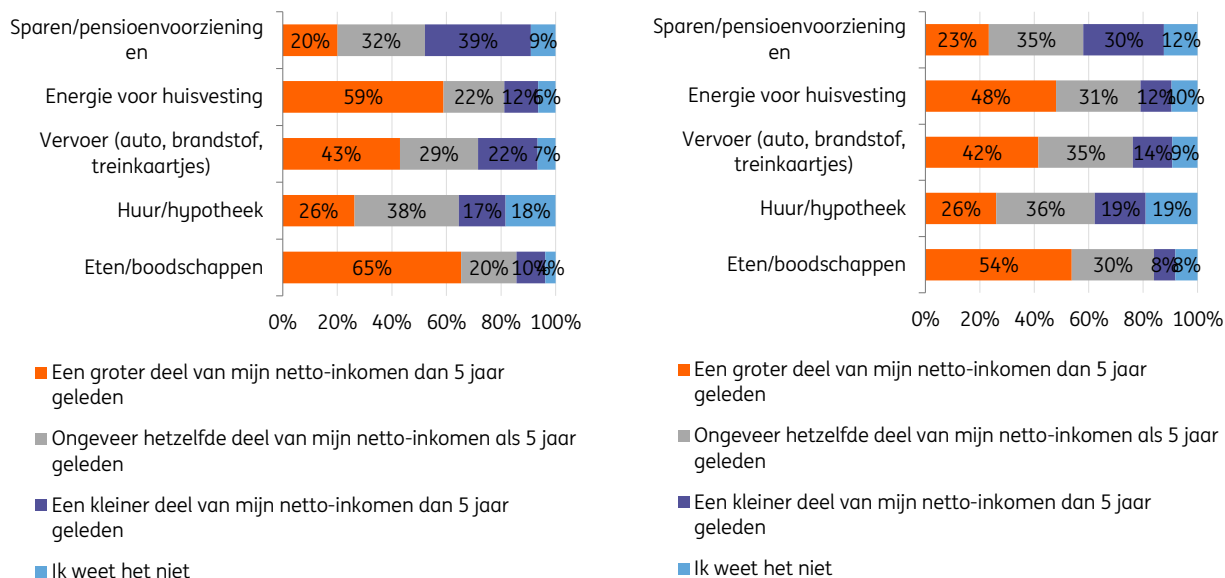
In de toekomst zullen voeding en energie een groter deel van het budget blijven opslokken

De inflatoire omgeving en de vele economische schokken van de afgelopen jaren hebben een duidelijke impact gehad op het consumptiegedrag van de Belgen en de manier waarop ze hun maandelijkse budget beheren. Vooral de hoge energieprijzen in 2022 en de stijgende voedselprijzen in 2023 hebben een grote impact gehad op de Belgen. 65% van de Belgen geeft momenteel een groter aandeel van hun inkomen uit aan boodschappen voor voeding dan vijf jaar geleden. 59% geeft een groter aandeel van hun inkomen uit aan energie, terwijl 43% meer uitgeeft aan transport. Veel Belgen geloven ook dat deze trend zich de komende jaren zal doorzetten. Van de respondenten denkt 54% dat ze over vijf jaar een groter deel van hun inkomen zullen besteden aan dagdagelijkse aankopen dan vandaag. 48% denkt dat energiekosten een nog groter deel van hun maandelijkse budget zullen opsorpen en 42% denkt dat dit ook voor transportkosten zal gelden. Deze stijgende kosten voor voedsel, energie en vervoer, die een steeds grotere hap nemen uit het maandelijkse gezinsbudget, gaan duidelijk ten koste van het spaarpotje. Van alle gezinnen geeft 39% aan dat ze minder hebben kunnen sparen, terwijl slechts 20% aangeeft dat ze meer hebben kunnen sparen.

Charlotte de Montpellier
Senior Economist
Brussels +32 473 63 49 28
Charlotte.de.montpellier@ing.com

Fig. 1. Een groter aandeel van het gezinsbudget gaat naar energie en voedsel **Fig. 2. En dat zou over 5 jaar nog meer het geval zijn.**

Vergeleken met 5 jaar geleden gaat nu... (% van de respondenten) Over 5 jaar, in vergelijking met nu, verwacht ik dat... (% van respondenten)

Bron: ING Consumer Survey 2023

Bron: ING Consumer Survey 2023

Aangezien we in België het systeem van automatische loonindexering hebben, en onze lonen dus de algemene prijsstijgingen volgen, lijken de respondenten er impliciet van uit te gaan dat de prijzen van deze uitgavencategorieën sneller zullen blijven stijgen dan die van de andere uitgavencategorieën. Bovendien lijken ze er ook vanuit te gaan dat ze hun consumptie van deze goederen en diensten niet kunnen verminderen.

Toch blijkt uit een grondige analyse van de economische situatie dat er steeds meer tekenen zijn dat de voedselinflatie zal dalen in de toekomst. De prijzen van landbouwgrondstoffen zijn sterk gedaald, wat geleidelijk zou moeten leiden tot lagere verkoopprijzen van eindproducten. Bovendien is de vraag verzwakt, wat leveranciers en distributeurs zou moeten aanmoedigen om de verkoopprijzen te verlagen. Eerdere pieken in de voedselinflatie in België hebben aangetoond dat de prijzen na een piek uiteindelijk weer daalden, ook al compenseerden deze dalingen de eerdere prijsstijgingen niet volledig. Met andere woorden, er wordt verwacht dat de voedselprijzen de komende maanden zullen dalen, maar het is onwaarschijnlijk dat ze zullen terugkeren naar het niveau van 2020. Dit betekent dat het deel van het gezinsbudget dat aan voedsel wordt besteed, de komende maanden dichterbij zijn historisch gemiddelde zou moeten komen.

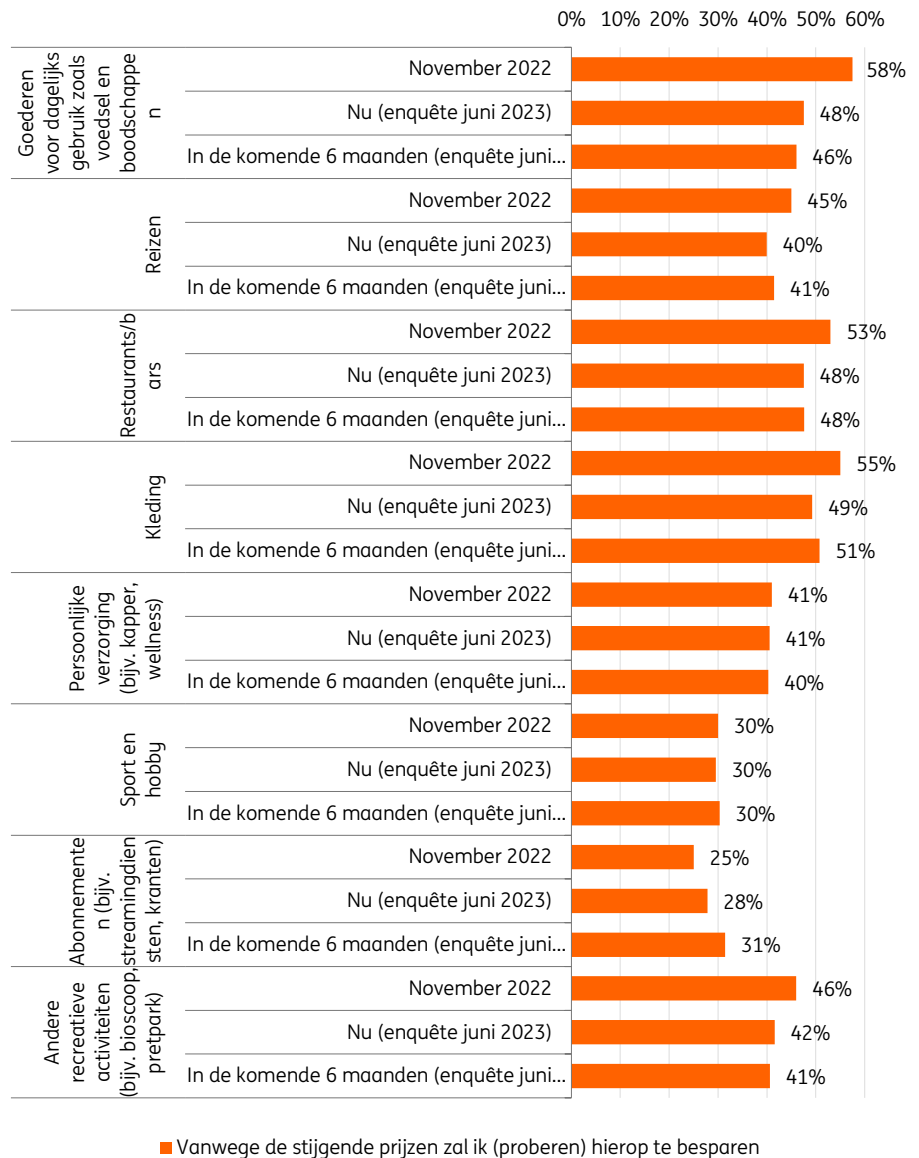
De energiefactuur ligt nog steeds hoog, ook al zijn de energieprijzen sinds de piek vorige herfst sterk gedaald. Gezien 48% van de gezinnen denkt dat er over vijf jaar nog steeds een groter aandeel van hun inkomen naar energie zal gaan dan vandaag het geval is, toont dat ze er nog niet gerust in zijn dat de energieprijzen duurzaam gedaald zijn. Het besef dat Europa op de lange termijn niet langer kan rekenen op Russisch gas zorgt voor de angst dat energie op lange termijn duurder zal worden. Hoewel we een stijging van de energieprijzen verwachten later dit jaar, zal deze naar verwachting veel beperkter zijn dan in 2022, en het lijkt onwaarschijnlijk dat we weer de prijsniveaus van vorig jaar zullen bereiken. Daarnaast zullen we ook steeds minder energie gebruiken. Door onze inspanningen om gebouwen beter te isoleren en energiezuiniger te maken, zullen we minder energie nodig hebben, wat neerwaartse druk zal uitoefenen op de energieprijzen.

Besparingsbereid nog steeds groot

Gezien een groter aandeel van het maandelijks budget naar levensmiddelen en energie gaat, hebben Belgen hun uitgavenpatroon bijgestuurd en ze zijn van plan om dit de komende maanden te blijven doen. In juni 2023 zei 48% van de Belgen dat ze proberen te besparen op hun dagelijkse uitgaven, wat iets minder is dan toen we deze vraag stelden in november 2022 (58%), op het moment dat de inflatie zijn piek bereikte. Hoewel de inflatie is gedaald van 12,3% in oktober tot 4,2% nu, stijgen de prijzen nog steeds sneller dan voor de pandemie, wat gezinnen lijkt aan te moedigen door te gaan met hun inspanningen. Van de respondenten zegt 46% dat ze de komende maanden zullen blijven besparen op hun dagelijkse uitgaven. Bijna 50% van de Belgen zegt dat ze momenteel al minder uitgeven aan bars/restaurants en kleding - en dat ze van plan zijn dit de komende zes maanden te blijven doen.

Fig. 3. Belgen passen hun koopgedrag aan door stijgende prijzen

Hoe heeft de prijsstijging uw uitgaven op de volgende gebieden beïnvloed? Verwacht u in de komende 6 maanden uw uitgaven op de volgende gebieden te veranderen als gevolg van de hogere prijzen (ten opzichte van vandaag)? (% van respondenten die aangeven 'Vanwege de prijsstijging zal ik op dit gebied proberen te besparen')

Bron: ING Consumer Survey 2022 et 2023

De Belgen geven dus aan dat ze over het algemeen proberen te sparen. Gelukkig lijken deze besparingen tot nu toe geen grote impact te hebben op de totale consumptie van gezinnen in termen van volume, dankzij de sterke arbeidsmarkt en het systeem van automatische loonindexering. Bijgevolg blijft de Belgische economie sterk groeien, zelfs sterker dan die van de buurlanden (met een kwartaal-op-kwartaalgroei van 0,4% in het eerste kwartaal van 2023, in tegenstelling tot een krimp van 0,1% voor de eurozone). Toch zullen de spaarintenties van de gezinnen de Belgische economie de komende kwartalen waarschijnlijk enigszins onder druk zetten. Het positieve effect van de automatische loonindexering zal minder sterk spelen en ook het tempo van de jobcreatie vertraagt. Volgens onze prognoses zal de Belgische economie de komende kwartalen vertragen.

Verwarring over toekomstige prijsstabiliteit en inflatie

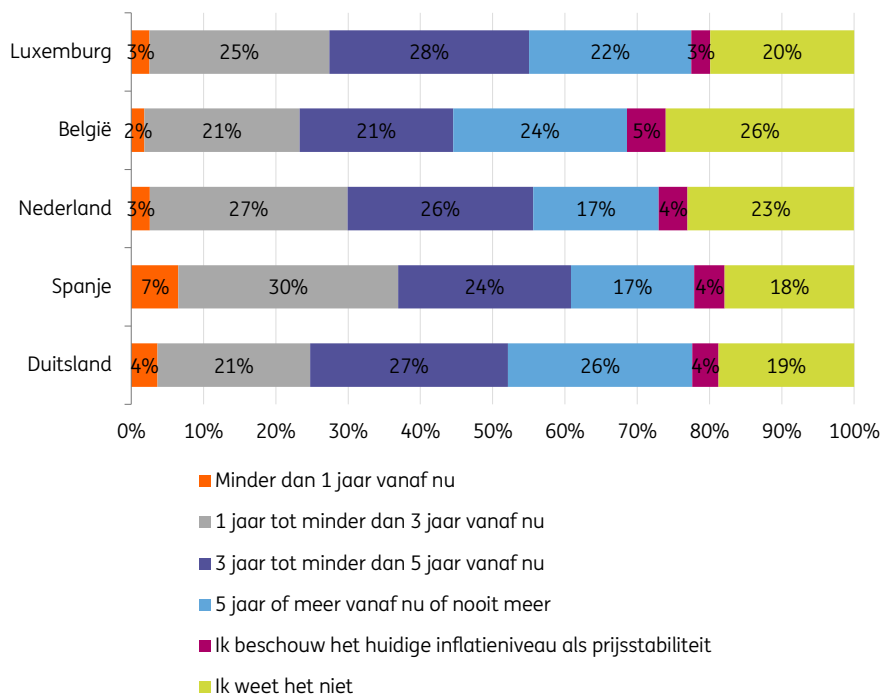
Uit onze enquête blijkt dat de Belgen nogal verward zijn over de prijsvooruitzichten. Wat betreft de terugkeer van de inflatie naar een niveau dat verenigbaar is met prijsstabiliteit, denkt 21% van de Belgen dat dit binnen 1 tot 3 jaar zal gebeuren, 21% denkt dat het binnen 3 tot 5 jaar zal gebeuren, 24% denkt dat het meer dan 5 jaar zal duren en 26% weet het niet. Het is belangrijk om op te merken dat prijsstabiliteit het doel is van de Europese Centrale Bank (ECB) en dat de ECB dit definieert als een gemiddelde inflatie van 2% op de middellange termijn (+/- 3 jaar). Wat het inflatieniveau over 5 jaar betreft, denkt zelfs 56% van de Belgen dat het hoger zal zijn dan vandaag.

Het lijkt erop dat weinig Belgen geloven dat de doelstelling van de ECB zal worden gehaald en dat een hogere inflatie een permanente situatie is. In vergelijking met andere Europese landen waar deze vraag werd gesteld, lijken de Belgen er minder dan hun bureaus van overtuigd dat de prijsstabiliteit in de komende vijf jaar zal terugkeren en zijn ze vaker onbeslist. Deze resultaten kunnen gezien worden als een uitdaging voor de monetaire autoriteiten, die de inflatieverwachtingen op de voet volgen en bezorgd zijn dat hogere inflatieverwachtingen zouden kunnen leiden tot hogere inflatie in de toekomst. Het is echter belangrijk om de resultaten van inflatie-enquêtes altijd met de nodige voorzichtigheid te interpreteren. Inflatie, als maatstaf voor prijsstijging in plaats van prijsniveaus, is een relatief complex concept om te begrijpen, en huishoudens vormen hun verwachtingen vaak op basis van de afgelopen paar maanden in plaats van gefundeerde aannames over de toekomst.

Vanuit een economisch perspectief is onze prognose, evenals die van de meeste economen, dat de inflatie de komende kwartalen geleidelijk zal blijven dalen en tegen 2025 terug zal keren naar een gemiddeld niveau van ongeveer 2%. In België wordt verwacht dat de inflatie iets sneller zal dalen dan in andere landen, vanwege de grotere "basiseffecten". Dit komt doordat de inflatieschok in ons land eerder en sterker plaatsvond dan elders. Toch denken we ook dat de inflatie de komende decennia gemiddeld hoger zal liggen dan vóór de pandemie. De gevolgen van klimaatverandering, de overgang naar koolstofneutraliteit en de verschuiving naar meer lokale productie ("friendshoring") zijn allemaal structurele factoren die waarschijnlijk zullen bijdragen aan iets hogere inflatie in de toekomst.

Fig. 4. Belgen onzeker wanneer inflatie zal stabiliseren

Wanneer verwacht u dat de officiële inflatie in uw land terugkeert naar een niveau dat u als stabiel beschouwt?
(% van de respondenten)

Bron: ING Consumer Survey 2023

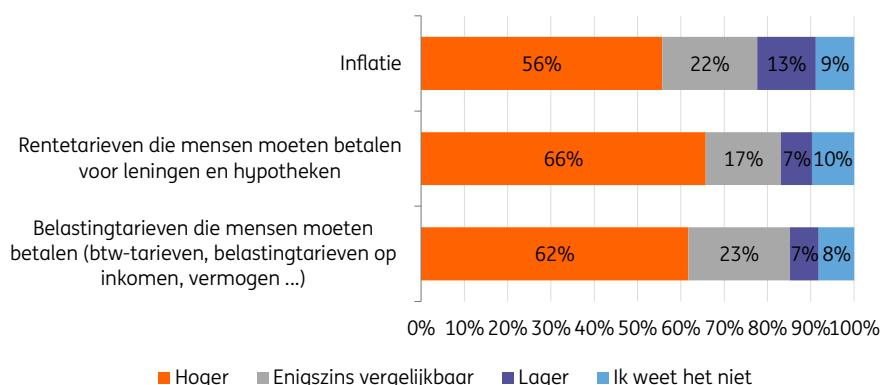
Blijvend duurder lenen?

Belgen blijven bezorgd over aanhoudend hogere rentes. Ze zijn van mening dat de rente op leningen in de komende 5 jaar hoger zal blijven. Volgens onze enquête denkt 66% van de Belgen dat de rente over 5 jaar hoger zal zijn dan de huidige niveaus. Slechts 7% verwacht dat de rente zal dalen. Dit suggereert dat de Belgen geloven dat centrale banken de rente de komende jaren hoog zullen moeten houden om de aanhoudende inflatie te bestrijden, wat de kosten van kredietverlening zal blijven beïnvloeden.

Onze prognose is echter dat de cyclus van monetaire verkrapping binnenkort ten einde loopt, waardoor er beperkte ruimte is voor verdere renteverhogingen. In 2024, wanneer de inflatie afneemt en de economie vertraagt, zouden centrale banken kunnen overwegen om de rente te verlagen, wat uiteindelijk invloed zou moeten hebben op de rentetarieven. Desalniettemin, gezien de verwachting dat de inflatie structureel hoger zal blijven dan voorheen, is het onwaarschijnlijk dat de rente terugkeert naar de zeer lage niveaus van de afgelopen jaren. Bovendien denkt 62% van de Belgen dat de belastingen over 5 jaar hoger zullen zijn dan nu, terwijl 23% denkt dat ze gelijk zullen blijven en 7% denkt dat ze zullen dalen.

Fig. 5. Belgen verwachten blijvend hogere inflatie, rente en belastingen

Hoe denkt u dat de volgende cijfers zich over vijf jaar zullen verhouden tot die van vandaag? (% van de respondenten)

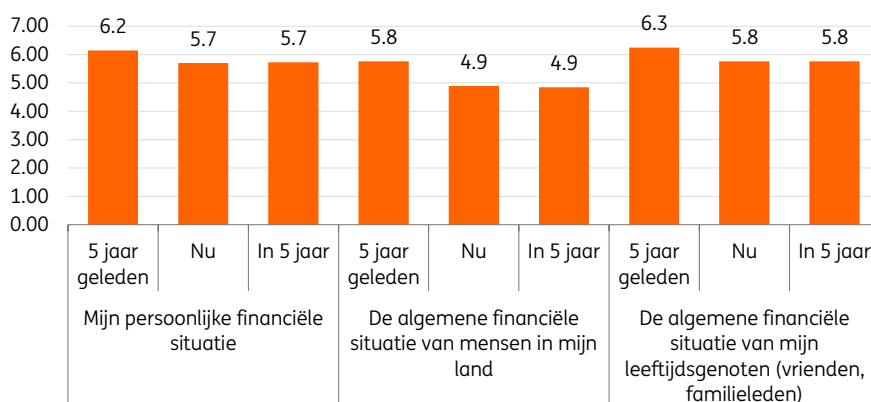
Bron: ING Consumer Survey 2023

De financiële situatie is verslechterd, maar vooral voor anderen

Tegen de achtergrond van de moeilijke economische situatie vroegen we de Belgen naar hun perceptie van hun financiële situatie en naar de evolutie. Gemiddeld beoordeelden de Belgen hun persoonlijke financiële situatie met een score van 5,7. Ze vinden dat hun financiële situatie vijf jaar geleden beter was. Opmerkelijk is dat ze dezelfde score geven aan hun financiële situatie over vijf jaar, wat aangeeft dat ze geen verslechtering of verbetering verwachten. Belgen denken ook dat hun eigen financiële situatie beter is dan die van de bevolking als geheel. Ze zijn ook van mening dat de financiële situatie van de bevolking als geheel de afgelopen vijf jaar meer verslechterd is dan die van henzelf. Toch schatten ze hun eigen financiële situatie slechter in dan die van hun vrienden, zowel vandaag als vijf jaar geleden of in de komende vijf jaar.

Fig. 6. Belgen geloven dat hun financiële situatie is verslechterd

Wat vindt u van... (gemiddelde cijfers, op 10)

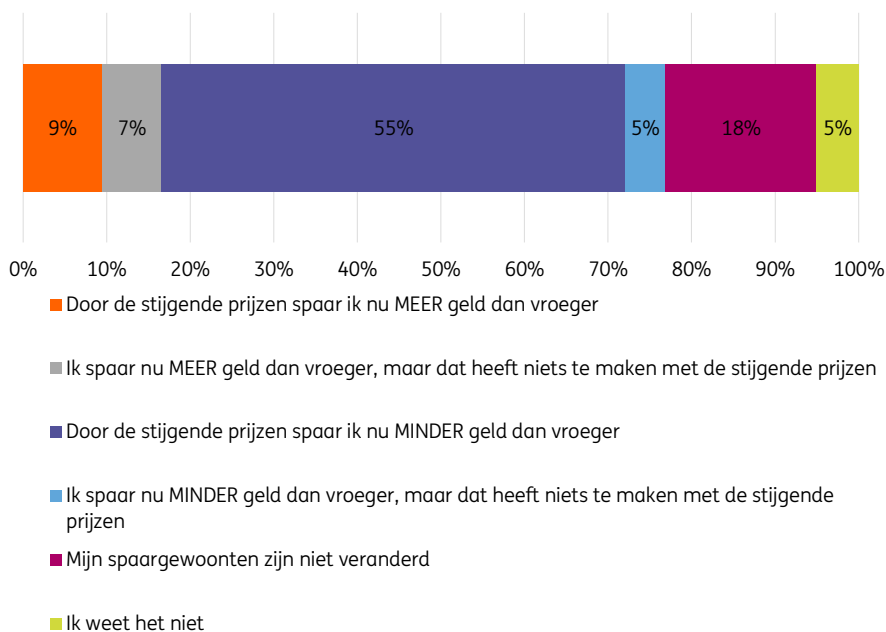

Bron: ING Consumer Survey 2023

Als we dieper graven, zien we dat 55% van de Belgen zegt dat ze momenteel minder sparen vanwege de inflatie. Voor de meesten van hen stelt de inflatie hen niet langer in staat om te sparen zoals vroeger. 8% van de Belgen zegt echter dat ze minder sparen omdat ze het gevoel hebben meer voor hun geld te krijgen als ze nu consumeren in plaats van later. 9% van de Belgen zegt dat de inflatoire context hen in staat stelt om meer te sparen, terwijl 18% vindt dat ze hun spaargewoonten niet hebben veranderd.

Fig. 7. Belgen sparen minder

Welke van de volgende stellingen beschrijft het best de invloed van inflatie op uw spaargedrag? (% van respondenten)

Bron: ING Consumer Survey 2023

Conclusie

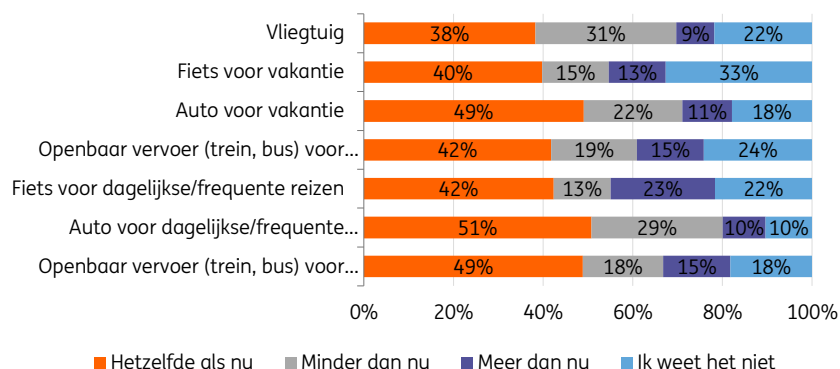
De huidige economische situatie heeft een grote invloed op het consumptiegedrag, het spaargedrag en de toekomstplanning van de Belgen. Ze lijken echter enigszins verward over de toekomstige ontwikkeling van de inflatie en hun uitgavenpatroon. Dit weerspiegelt waarschijnlijk het feit dat we nog steeds in het ongewisse zijn over de verschillende economische schokken van de afgelopen jaren en dat het momenteel erg moeilijk is om een beeld te vormen van wat het 'nieuwe normaal' zal zijn.

Kader 1 - Mobiliteit: minder vliegen, meer fietsen?

In onze enquête stelden we ook vragen over hoe de Belgen hun mobiliteit de komende jaren zien. Hoewel niet alle Belgen van plan zijn om hun reisgedrag de komende drie jaar te veranderen, lijkt vliegen minder populair te worden. 31% van de Belgen is van plan minder vaak het vliegtuig te nemen (tegenover 9% die van plan is vaker te vliegen en 38% die van plan is evenveel te vliegen als nu). Anderzijds blijft de helft van de Belgen met de auto reizen. Toch zijn sommigen van plan om hun reisgedrag te veranderen. 22% is van plan om minder vaak de auto te nemen voor vakanties, terwijl 29% van plan is om minder de auto te nemen voor het dagelijkse woon-werkverkeer. In beide gevallen is bijna 10% van plan om de auto vaker te gebruiken in de komende drie jaar. Tot slot zegt 23% van de Belgen dat ze vaker de fiets zouden willen nemen voor hun dagelijkse verplaatsingen.

Fig. 8. Meer Belgen zijn van plan de auto minder te gebruiken dan zij die van plan zijn de auto meer te gebruiken

Denkt u dat u de komende drie jaar, in vergelijking met vandaag, een bepaald transportmiddel meer zal gebruiken om u te verplaatsen? (% van de respondenten)

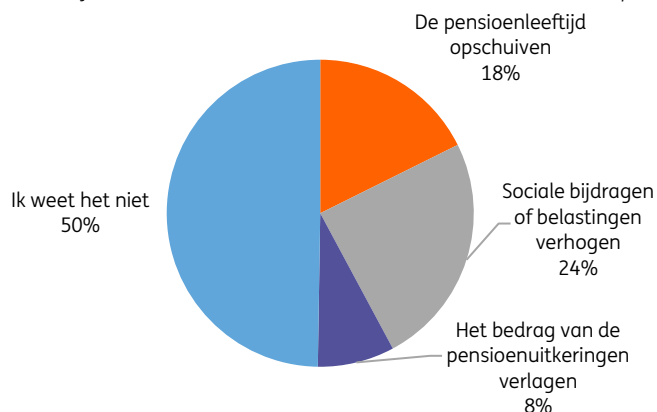
Bron: ING Consumer Survey 2023

Kader 2 - Hoe moeten de pensioenen gefinancierd worden?

Gezien de heersende politieke debatten over belastinghervorming en de noodzaak om het pensioenstelsel te hervormen om te profiteren van het Europese herstelplan, hebben we de Belgen ook gevraagd naar hun mening over de financiering van de pensioenen. Opmerkelijk is dat de helft van de Belgen geen idee heeft wat de overheid zou moeten doen om het probleem van de financiering van het pensioenstelsel op te lossen. Daarnaast denkt 24% van de Belgen dat belastingen of sociale bijdragen moeten worden verhoogd als mogelijke oplossing. Een ander deel van de respondenten, namelijk 18%, is van mening dat het verhogen van de pensioenleeftijd de juiste weg is, terwijl 8% van mening is dat de pensioenuitkeringen verlaagd moeten worden.

Fig. 9. Weinig Belgen weten hoe ze het pensioenstelsel moeten financieren

Stel dat de financiering van de pensioenen in uw land onder druk zou komen te staan (dat het systeem niet langer financierbaar zou zijn), wat vindt u dan dat de overheid zou moeten doen? (% van respondenten)

Bron: ING Consumer Survey 2023

Disclaimer

Deze publicatie, opgesteld door de afdeling Economische en Financiële Analyse van ING België N.V. ("ING") is uitsluitend bedoeld ter informatie en houdt geen rekening met de beleggingsdoelstellingen, financiële situatie of middelen van een bepaalde gebruiker. De informatie in deze publicatie is geen aanbeveling om te beleggen en is geen juridisch, fiscaal of beleggingsadvies noch een aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen of te verkopen. Alle redelijke maatregelen werden genomen om ervoor te zorgen dat deze publicatie niet onwaar of misleidend is, maar ING kan niet garanderen dat de informatie volledig is of de informatie meegedeeld door derden correct is. ING is niet aansprakelijk voor directe, indirecte of gevolgschade die voortvloeit uit het gebruik van deze publicatie, behoudens grove fout van ING. Tenzij anders vermeld, zijn eventuele opinies, voorspellingen of schattingen uitsluitend toe te rekenen aan de auteur(s), zoals deze gelden op de publicatiedatum. Bovendien kunnen deze zonder voorafgaande kennisgeving worden gewijzigd.

Mogelijk is de verspreiding van deze publicatie onderworpen aan wettelijke of reglementaire beperkingen in verschillende rechtsgebieden en wie die deze publicatie in handen krijgt, dient zich te informeren over, en zich te houden aan, deze beperkingen.

Op dit rapport zijn auteurs- en databankrechten van toepassing en dit rapport mag niet gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd worden voor welke doeleinden dan ook zonder de voorafgaandelijke, uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van ING. Alle rechten voorbehouden. Aan de publicerende juridische entiteit, ING België N.V is vergunning verleend door de Nationale Bank van België en zij staat onder toezicht van de Europese Centrale Bank (ECB), de Nationale Bank van België (NBB) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA). ING België N.V. is opgericht in België (ondernemingsnummer 0403.200.393 te Brussel).

In het Verenigd Koninkrijk is deze informatie goedgekeurd en/of medegedeeld door ING Bank N.V., London Branch. ING Bank N.V., London Branch heeft een vergunning van de Prudential Regulation Authority en is onderworpen aan de regelgeving van de Financial Conduct Authority en aan beperkte regelgeving van de Prudential Regulation Authority. ING Bank N.V., London Branch is geregistreerd in Engeland (registratienummer BR000341) op 8-10 Moorgate, Londen EC2 6DA.

Voor Amerikaanse beleggers: Wie dit rapport wenst te bespreken of transacties wenst uit te voeren met de effecten die hierin besproken werden, dient contact op te nemen met ING Financial Markets LLC, dat lid is van de NYSE, FINRA en SIPC en onderdeel is van ING, en dat de verantwoordelijkheid draagt voor de verspreiding van dit rapport in de Verenigde Staten conform de toepasselijke voorschriften.

Verantwoordelijke uitgever: Peter Vanden Houte, Marnixlaan 24, 1000 Brussel, België.